HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מסורת הש"ס

א) [לעיל עו. וש"נ], ב) [יבמות כה:], ג) קדושין כז. ע"ש לקמן קנ: ע"ש, ד) נ"ל במי שמת, ה) נ"ל שאינו צריך. רש"ש, ו) נ"ל קאמר. רש"ש, ז) [נ"ל תניא],

גליון הש"ס

תוס' ד"ה קני כו' דכמו שא"י להקדיש. עי' רשב"א בחידושיו שבועות דף לג ע"ב ד"ה אבל הרמב"ם: **באו"ד** והא דלא תקנו שיכול להקדישן. תמוה לי היכן מצאו דאינו יכול להקדישן אי מההיא דפסחים הא שם איתא ג"כ דזכין מלוה אלא דדוקא השטר יכול למכור אבל לא החוב א"כ י"ל דה"נ דהשטר יכול להקדישו וכדקי"ל בש"ע יו"ד סי' רנח וצ"ע:

הגהות הב"ח

(א) גמ' בשדה זו לפלוני: **(ב)** תוס' ד"ה חוזר וכו' ממ"נ כדי שלא יוכל. נ"ב הלשון מגומגם ובאשר"י כתב כתיקונו וז"ל וא"ת ומה טובה יש לו בדבר אם שטר מתנה הוא אין מפסיד כלום דאין עליו אחריות ומצוה לכתוב כדי שלא יכפור הנותן ואם מכר הוא נמי אינו מפסיד דאי משום אחריות אפי' בלא שטר נמי דאמר בפ' ח"ס כו':

מוסף רש"י

שני שטרות הם. שני דינין חלוקין בשטר (קדושין כז.). **זכו בשדה זו לפלוני.** הקנה להם בסודר לצורך פלוני (לקמן קנ:) החזיקו בו לצרכו, **וכתבו לו את השטר.** לראיה בעלמא (קדושין כז.). **חוזר בשטר.** אם אומר אין רצוני שתהא לו ראיה בידו (שם) מיפוי כח דשטר יכול לחזור בו כל זמן שלא נמסר השטר לאותו פלוני (לקמן קנ:). **ואינו חוזר בשדה.** אחרי שכבר זכו בקנין או בחזקה וזכין לאדם שלא בפניו (שם). **על מנת שתכתבו לו את השטר.** חוזר אף בשדה שהרי לא עשאן שלוחין לזכות אלא עם השטר והרי חוזר לו בשטר (קדושין כז.). **שלשה שטרות הן.** שלשה ענייני שטרות הן, ולא בא לחלוק אלא להוסיף (לקמן קנ:). **אם קדם מוכר.** קודם נתינת הכסף או קודם שהחזיק (קדושין כז.). **וכתב שטר.** מכירה להיות מזומן ללוקח כל שעה שירצה למכור לשדהו לא יהא עיכוב במעותיו בשביל כתיבת השטר ולכך קדם וכתבו והא יכול לעשות כן, כאותה ששנינו כו' (לקמן קנא.).

אמר אמימר הלכתא [א]אותיות נקנות במסירה כרבי אמר ליה רב אשי לאמימר [ב]גמרא או סברא א"ל גמרא אמר רב אשי סברא נמי הוא דאותיות מילי נינהו ומילי במילי לא מיקנין ולא [ג]והאמר רבה בר יצחק אמר רב שני שטרות הם [א]זכו בשדה (א) לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה [ב]ע"מ שתכתבו לו את השטר חוזר בין בשטר בין בשדה ורב חייא בר אבין אמר רב הונא שלשה שטרות הן תרי הא דאמרן אידך אם קדם מוכר וכתב את השטר

כאותה

הכי גרסינן **אמר אמימר הלכתא אותיות נקנות במסירה כרבי.** וכן ריהטא דגמרא ומסקנא בהרבה מקומות דאותיות נקנות במסירה ולא צריך למכתב קני לך וכל שעבודיה ולא שום שטר: **אמר רב אשי סברא היא.** דאין השטר מועיל כלום לקנות שטר אחר על ידו אלא במסירה תליא מילתא: **דאותיות.** מכירת שטר חוב: **מילי נינהו.** דברים הוא מוכר ולא ממון ממש הלכך מעשה בידים דהיינו מסירה הוא עיקר קנייתן אבל שטר אחר לא מהני דמילי במילי לא מיקנו שטר לא יקנה בשטר: **שני שטרות הן.** חלוקין זה מזה: **זכו בשדה זו לפלוני.** אני מקנה לכם בסודר זה שדה זו לצורך פלוני והן קנו לאותו פלוני כמו שצוה להם: **חוזר בשטר.** ואפי' אמר כתבו ותנו דכל זמן שלא בא ליד מקבל מתנה יכול זה לעקור שליחותו דאין עושין שטר בעל כרחו של נותן דאם ייפה כחו במתנה בעל פה לא ניחא ליה דתיהוי מתנה בשטר. ואע"ג דאמרי' בחזקת הבתים (לעיל דף מ.) קנין בפני שנים ואין צריך לומר כתבו דסתם קנין לכתיבה עומד הני מילי סתמא דמסתמא ניחא ליה למקנה שיכתבו שטר לקונה אבל היכא דמחי לא כתבינן בעל כרחו: **ואינו חוזר בשדה.** שכבר זכו וזכין לו לאדם שלא בפניו: **על מנת שתכתבו כו'.** הכי קאמר לא יזכה עד שיבא השטר לידו: **אם קדם מוכר כו'.** מי שצריך למעות ורוצה למכור מנכסיו לחבירו ופעמים שהוא מוצא סופר וכותב שטר מכירה כדי שיהא מזומן ליתנו ללוקח כל שעה שירצה למכור:

כאותה

לא קני מדאורייתא גם שעבוד הקרקע הכתובה בו דהא קרקע נקנית בכסף ובשטר ובחזקה ואפילו בלא מסירת שטר חוב יקנה ויש לומר °דכמו שאינו יכול להקדישו כדמוכח בפרק כל שעה (פסחים דף לא.) כיון שהקרקעות אינם ברשותו כך אינו יכול להקנותן מן התורה °והא דלא תקינו רבנן שיוכל להקדישן כמו שתקנו שיוכל להקנותן לפי שאין הקדש כל כך צורך ומיהו אור"ת דיש לדחות ההיא דמי שמת דהכי פריך אא"ב דאורייתא משום הכי אין יכול למחול שאין כאן יורש אחר דמקבל מתנה הוא היורש דמתנת שכיב מרע דריש [ד]ביש נוחלין (לקמן דף קמז.) מקראי דירושה מוהעברתם יש לך העברה אחרת שהיא כזו[א] ולעולם מכירת שטר איכא למימר דהוי מדאורייתא ומכל מקום צריך טעם שפיר דאמאי לא הוי קנין גמור ויכול לומר לו הלוה לאו בעל דברים דידי את ויקנה לגמרי שלא יוכל עוד למחול כיון דאקני ליה שעבוד הקרקעות בשטר[ב]: **אמר אמימר הלכתא אותיות נקנות במסירה.** כתב רב יהודאי גאון דאין אותיות נקנות בחליפין ולר"ת ולר"י נראה דגרס אין אותיות נקנות במסירה כרבנן דהכי הלכתא[ג] ומייתי ראיה מסוף פרק זה בורר (סנהדרין דף לא.) דאמר ההיא איתתא דנפק שטר מתותי ידה אמרה ידענא בהאי שטרא דפריע הוא הימנה רב נחמן אמר ליה רבא כמאן כרבי דאמר אותיות נקנות במסירה[ד] א"ל לאו משום דאי בעיא קלתיה ואי הלכתא כרבי מאי פריך רבא ורב נחמן נמי אמאי לא מהדר ליה דודאי נאמנת משום דאותיות נקנות במסירה ועוד דקאמר התם איכא דאמרי לא הימנה רב נחמן אמר ליה רבא והא אי בעיא קלתיה אמר ליה כיון דאתחזק בבי דינא אי בעיא קלתיה לא אמרינן והשתא אי הלכתא כרבי אמאי לא פריך רבא כמאן דלא כרבי ורב נחמן נמי אמאי לא הימנה נהי דאי בעיא קלתיה לא אמרינן כיון דאתחזק מכל מקום להימנה משום דאותיות נקנות במסירה אלא משמע דאין הלכה כרבי והא דאמר במי שמת (לקמן דף קנא.) אימיה דרב עמרם חסידא הוה לה מלוגא דשטרי אמרה ליהוי לעמרם ברי אתא לקמיה דרב נחמן א"ל הא לא משך משמע דאי משך קנה[ה] הני מילי מתנת שכיב מרע שאינו יכול[ה] לכתוב דדברי שכיב מרע ככתובים דמו והיו סבורים דמשיכה מיהא בעי כיון דבעלמא בעי מסירה ושטר ולא דמי לשאר מילי דשכיב מרע ובהכותב (כתובות דף פה. ושם) גבי ההיא איתתא דאפקידו גבה מלוגא דשטרי משמע דאי תפסתינהו מחייס קניא ואע"ג דליכא כתיבה אור"י דהיא לא היתה רוצה לקנות המלוה אלא התם רצתה לחוק היתומים שיפרעו לה על ידי שתעכב השטרות בידה שלא יוכלו לגבות החוב[ו] והא דאמר בגט פשוט (לקמן דף קעג.) אותיות נקנות במסירה אביי אמר צריך להביא ראיה רבא אמר אין צריך להביא ראיה לאו משום דסבר רבא דאותיות נקנות במסירה דהא בסוף פרק זה בורר (סנהדרין דף לא.) משמע דסבר דאין אותיות נקנות במסירה כדפרישית אלא אליבא דהנהו דהתם קיימי ומיהו אביי סבר ודאי דנקנה במסירה בפרק האשה שלום (יבמות דף קטו:) גבי הא דמייתי רבא ראיה דלא חיישינן לתרי יצחק מדגבי רבה בר אבוה בהנהו שטרי דמחוזא דכתב בהו נאני בר חבי וחבי בר נאני אע"ג דשכיחי טובא במחוזא ואביי דאמר[ו] התם למאי ניחוש לה אי משום נפילה מיזהר זהירי ואי משום פקדון כיון דשמיה כשמיה לא מפקיד גביה מאי אמרת דלמא מסר ליה אותיות נקנות במסירה[ז] ומהתם יש להביא ראיה דרבא סבר אין נקנה מדמייתי מהתם דלא חיישינן לתרי יצחק דאי סבר נקנה היכי מייתי מינה הא התם ליכא למיחש למידי כדקאמר אביי דלנפילה ופקדון לא חיישינן דהא רבא אית ליה בגט פשוט דא"ל להביא ראיה והיינו משום דלא חייש לנפילה ופקדון אלא ודאי אין נקנה ולהכי מייתי דכי היכי דלא חיישינן דלמא מסר ליה הכי נמי לא חיישינן לתרי יצחק ואין לדחות דהכי מייתי אם איתא דחיישינן לתרי יצחק אע"ג דלא הוחזקו דאי בהוחזקו פשיטא דחיישינן כדמוכח התם גבי הני שטרי הוה לן למיחש לנפילה ופקדון דשכיחי נאני בר חבי טובא במחוזא מדקאמר מאי אמרת דלמא מסר ליה משמע דמכח זה דייק רבא וא"ת וכיון דסבר רבא דאין נקנה א"כ הא דדייק רבא בריש כל הגט (גיטין דף כד: ושם) הא קטנה מלי מגרש זאת אומרת שני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת מוציאין שטר חוב על אחרים והיכי דייק דלמא לעולם אין מוציאין דחיישינן דלמא מסר ליה לקנות ואין אותיות נקנות במסירה[ח] אבל בגט ליכא למיחש כי למה היתה מוסרת לחברתה דלא שייך שום קנין במסירתה לחברתה וי"ל דגרסינן התם רבה מדאיירי אביי בתר הכי ואפילו אי גרס רבא נראה לרשב"א דשפיר דייק דכי היכי דקטנה מלי מגרשה ולא חיישינן לפקדון ולשמא מסרה לה לצור ע"פ צלוחיתה ה"נ שני יוסף בן שמעון מוציאין ולא חיישינן [לשמא מסר ליה לקנות] ולשמא מסר לו לצור על פי צלוחיתו דלגבות החוב הם יודעין דאין המסירה מועלת דאין אותיות נקנות במסירה: **אותיות מילי נינהו ומילי במילי לא מיקני.** ואור"י דמסירת השטר קרוי מילי דקאמר ליה קני לך שטר זה דהיינו מילי בעלמא[ט] אבל כשכותב שטר בשמו על השעבוד אין לך מעשה גדול מזה[י]: **חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה.** וא"ת כיון שאין מזיק לו כלום בין במתנה בין במכר[יא] נכתוב לו ממה נפשך (ב) שלא יוכל לכפור לו כיון דאין מפסיד בכתיבה אפילו במכר דליכא למימר שאינו רוצה שיטרוף ממשעבדי דאפילו בלא שטר גובה מנכסים משועבדים כדאמר בחזקת הבתים (לעיל דף מא:) המוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדים[יב] וי"ל דמפסיד לפי שע"י שטר יצא קול שמכר או נתן[יג] ולא ילוו לו כל כך ברצון לפי שאין לו כל כך קרקעות[יד] ואע"פ שהלוקח ודאי יכול לחזור בו דמצי אמר אדעתא דלא תכתוב לי שטרא לא זבני מ"מ מוכר יכול לחזור בו בשטר ואם לא ירצה הלוקח ליקח בלא שטר יניח ורבינו תם מפרש דבשטר מתנה דוקא איירי דלא ניחא ליה דליפוש שטרי עילויה דהעולם לא ידעו שהוא שטר מתנה אלא יסברו שהוא שטר חוב או שטר מכר ושיעבד קרקעותיו ולא יקנו ברצון ממנו לפי שיראים שיטרפו מהן אבל בשטר מכר אין יכול לחזור בו דמסתמא אדעתא דכתיב ליה שטרא זבין ליה וקשה דלקמן בגט פשוט (דף קסח:) [ז](תנן) מי שבא ואמר אבד שטר חובי אע"פ שאמרו עדים כתבנו וחתמנו אין כותבין ונותנין אפילו בלא אחריות דחיישינן שמא פרע לו ורוצה לגבות שנית אבל בשטר מקח וממכר כותבין חוץ מאחריות שבו והשתא ליכא למיחש דלמא טריף והדר טריף ומשום אפושי שטרא לא חיישינן שמא לא ידעו העולם שפעמים נכתב על שדה אחת ויסברו שמכר שדה אחרת או שהוא שטר חוב:

נקנה

עין משפט נר מצוה

י א מיי' פ"ו מהלכות מכירה הלכה טו סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רמג סעיף ו:

יא ב מיי' שם הל' טז טוש"ע שם סעיף ז:

רבינו גרשום

אמר אמימר הלכתא אותיות נקנות במסירה. ואע"ג דכתב ליה קני לך וכל שעבודיה לא קני בלא מסירת השטר של שעבוד: חוזר בשטר. דלא אמר זכו וכתבו ותנו: ואינו חוזר בשדה. כיון שכבר זכו בשדה זו לפלוני: חוזר בזה ובזה. כל זמן שלא כתבו השטר: אם קדם וכתב לו את שטר המכירה. קודם שנתן לו המעות:

מוסף תוספות

א. וכי היכי דשני אחים שירשו שטרות מאביהם אין אחד מהם יכול למחול חלקו של חבירו במקבל מתנה נמי. שם. ב. [וי"ל ד]שעבוד הגוף שיש למלוה על הלוה לאו בר מכירה הוא, הילכך אינו נמכר אלא שעבוד נכסים בלבד, ואע"פ שאינו נמכר לא פקע, אבל כי חזר ומחלו, פקע שעבוד נכסים, שאינו אלא מדין ערב וכו'. שם. ועיין רשב"א לקמן קמז: מה שהק' ע"ז. ג. וסוגיין נמי מוכחא דאקשינן מהא דאמר רבה נקנה שטר בכל מקום שהוא ואי אמרת במסירה נקנין למה לא יקנה באגב. רמב"ן. ד. [ד]קנאתו והוי כדידה ונאמנת לומר פרוע. רש"י סנהדרין לא. ה. אלמא אותיות נקנית במסירה דאי בעינן כתיבה ומסירה הו"ל למימר ליה והרי לא משך ולא כתבה לו אלא מדקאמר והא לא משך ש"מ במשיכה בלחוד הוי קני. תוס' רי"ד. ו. והוי כמו משכון. תוס' כתובות פה. ז. ומשום הכי איצטריך ליה לאביי ליתן טעם לומר שאין לחוש לפקדון בהנהו שטרי משום דכיון דשמיה כשמיה לא מפקיד גביה דמשמע הא לאו הכי הוה לן למיחש לפקדון, דאזיל אביי לטעמיה דאמר בפ' גט פשוט צריך להביא ראיה על המסירה משום דחיישינן לפקדון. רבינו יונה. ח. דהיינו עיקר חששא דהוה איכא למיחש אי חיישינן לתרי יצחק. שם. ט. [ד]אין המסירה נחשבת מעשה אלא לגוף הנייר, אבל להקנאת השעבוד אין כאן אלא מילי וכו', [ד]לא מסר לו בכך קרקעות ומטלטלין של חבירו המשועבדים לו. שם. י. [ד]אין שטר זה נקרא מילי וכו' ואותיות דקרינן להו מילי לגבי לוקח הוא דקרינן להו מילי לפי שלא נכתב השטר על שמו ולא נתחייב לו הלוה בשטר זה, אבל ודאי לגבי המלוה שכותב לו הלוה שטר זה ונשתעבד לו בשטר לא מיקרי מילי. שם. ועיין לקמן בתוד"ה נקנה. יא. זה נהנה וזה אינו חסר. תוס' הרא"ש קידושין כז. יב. ואי מתנה כ"ש שאינו מפסיד כלום דהא לא גבי ממשעבדי ואינו אלא לראיה בעלמא. שם. יג. דאיכא קלא טפי בשטר מבעדים. שם. ואע"פ שהמוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדים אלמא קול יוצא למכר ולמתנה אפי' בלא שטר אעפ"כ אינו דומה קולו של שטר לקול עדים דבעדים לא נפיש קלא אלא שעל הלקוחות לדקדק ביותר, ואין הכל יודעים בכך. רמב"ן קידושין מ. יד. שנתמעטו שעבוד קרקעותיו. תוס' הרא"ש שם.